

DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

CZU: 343.1/.2

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.2\(73\).01](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.2(73).01)

POATE FI ANGAJATĂ RĂSPUNDEREA PENALĂ ÎN LIPSA UNUI MECANISM DE CONFORMARE LA NOILE REALITĂȚI LEGISLATIVE?

Tatiana VÎZDOAGĂ,
doctor în drept, conferențiar
universitar, formator INJ
<https://orcid.org/0000-0002-7783-5247>

Adriana EȘANU,
doctor în drept, conferențiar
universitar, formator INJ
<https://orcid.org/0000-0002-7616-6547>

CAN CRIMINAL LIABILITY BE IMPLIED IN THE ABSENCE OF A MECHANISM FOR COMPLIANCE WITH NEW LEGISLATIVE REALITIES?

SUMMARY

The present study aims to examine the issue of engaging criminal liability in the context of the absence of a compliance mechanism with newly established legislative realities. Starting from two practical situations – one concerning the provision of medically assisted reproduction services and the other related to the declaration of assets and personal interests – the authors conclude that, in the absence of such a mechanism, the intervention of criminal law cannot be legitimately justified. This conception is based on the jurisprudence of the European Court of Human Rights and on the principle of the legality of criminalization, guaranteed, among others, by art. 7 of the European Convention on Human Rights.

Key-words: legislative amendments, compliance mechanism, principle of legality, criminal liability, contravention liability.

SUMAR

Studiul de față își propune să examineze problema angajării răspunderii penale în contextul inexistenței unui mecanism de conformare la noile realități legislative. Pornind de la două situații practice ce vizează domeniul prestării serviciilor de reproducere asistată medical și declararea averii și a intereselor personale, autorii au ajuns la concluzia că, în absența unui asemenea mecanism, intervenția legii penale nu poate fi justificată în mod legitim. Această concepție este fundamentată pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și pe principiul legalității incriminării, principiu garantat, între altele, de art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Cuvinte-cheie: amendamente legislative, mecanism de conformare, principiul legalității, răspundere penală, răspundere contravențională.

Introducere

În contextul unei legislații aflate într-o permanentă dinamică, destinarii și, corelativ, subiecții dotați cu aplicarea normelor juridice se pot confrunta cu incertitudini. Astfel de incertitudini pot genera insecuritate juridică pentru justițiabili. În doctrină s-a arătat că asigurarea respectării principiului securității juridice trebuie să reprezinte o prioritate pentru existența statului de drept și implică acordarea unei importanțe cât mai mari calității legii [3, p. 163]. Totuși, legiuitorul nu poate să elaboreze o „lege impecabilă” [17, p. 1]. În acest sens, s-a afirmat că atunci când o lege este adoptată fără cunoaștințe temeinice lacunele pot trece neobservate de către legiuitor. Lacunele sunt detectate în procesul de aplicare a legii [17, p. 2].

Într-adevăr, în practică se atestă astfel de situații. În aceste condiții, problema care se pune în prezentul studiu rezidă în faptul dacă lipsa unui mecanism de conformare la noile realități legislative poate constitui un obstacol în calea angajării răspunderii penale.

Discuții și rezultate

Ab initio, trebuie să menționăm că demersul nostru științific are la bază două situații practice, care implică o dezlegare juridică. Prima vizează domeniul prestării serviciilor de reproducere asistată medical. A doua – declararea averii și a intereselor personale. Vom proceda la examinarea etapizată a acestor contextualizări.

Așadar, cu privire la domeniul prestării serviciilor de reproducere asistată medical, se rețin următoarele. La 8 decembrie 2022, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat, în lectură finală, Legea nr. 339 pentru modificarea unor acte normative (sănătatea reproducerii) (în continuare – Legea nr. 339/2022) [10]. Prin Legea menționată au fost operate mai multe modificări și completări la Legea nr. 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii [7].

În mod special, articolului 9 (intitulat „Folosirea tehnologiilor de reproducere asistată medical”) din Legea privind sănătatea reproducerii, nr. 138 din 15 iunie 2012, i s-a atribuit un cuprins nou. În concret, în baza art. 9 alin. (13) din Legea privind sănătatea reproducerii, nr. 138 din 15 iunie 2012, în redacția Legii nr. 339/2022, este de remarcat că „în domeniul reproducerii asistate medical sunt interzise: a) alegerea sexului viitorului copil, cu excepția cazurilor de risc a moștenirii unor maladii genetice severe legate de sex; b) avortul selectiv al embrionilor de un anumit sex, specificat în reglementările internaționale de bioetică; c) clonarea ființei umane, crearea de himere și transplantarea acestora în organismul uman; d) folosirea celulelor sexuale pentru crearea de embrioni umani exclusiv pentru cercetări științifice; e) aplicarea unor tratamente de reproducere asistată medical sau a unor tehnologii de reproducere asistată medical, fără consimțământul persoanei; f) prestarea serviciilor de reproducere asistată medical în lipsa unei autorizații sanitare de funcționare eliberate de Agenția Națională pentru Sănătate Publică și în lipsa autorizației eliberate de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant; g) violarea confidențialității datelor privind donările de spermă, de oocite sau de embrioni; h) obținerea gameților și/sau a țesuturilor gonadale reproductive de la persoane cu vârsta sub 18 ani (cu excepția cazurilor de crioprezervare a fertilității în baza indicațiilor medicale)”.

Totodată, în Republica Moldova sunt permise următoarele tehnologii de reproducere asistată me-

dical: a) inseminarea artificială cu sperma soțului; b) inseminarea artificială cu sperma donatorului; c) fertilizarea in vitro cu transferul intrauterin de embrioni; d) injectarea intracitoplasmatică a spermatozoidilor; e) ecloziunea asistată; f) extragerea prin tehnici microchirurgicale a spermatozoidilor din testicul și/sau glandele anexe; g) crioconservarea de spermă, de oocite, de embrioni pentru reproducerea asistată medical; h) donarea de spermă, de oocite, de embrioni; i) testarea genetică preimplantare; j) reducerea numărului de embrioni în cazul sarcinii multiple; k) crioprezervarea de gameți și țesut gonadal reproductiv (țesut testicular, țesut ovarian) pentru conservarea fertilității; l) maturarea in vitro a oocitelor (art. 9 alin. (12) din Legea nr. 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii).

După această paranteză, din analiza art. 9 alin. (13) lit. f) din Legea nr. 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii, în redacția Legii nr. 339/2022, rezultă că, *de lege lata*, prestarea serviciilor de reproducere asistată medical trebuie să aibă loc, primordial, în temeiul unei autorizații sanitare de funcționare eliberată de Agenția Națională pentru Sănătate Publică și a unei autorizații eliberată de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant.

În contrast, până la operarea amendamentelor în discuție (prin Legea nr. 339/2022), pentru prestarea serviciilor de reproducere asistată medical era suficientă deținerea unei autorizații sanitare de funcționare eliberate de Agenția Națională pentru Sănătate Publică. De asemenea, mai era necesar (de altfel, și actualmente) ca entitatea să dețină regulamentul de organizare și funcționare aprobat de Ministerul Sănătății și certificat de acreditare.

În consecință, elementul de noutate, introdus prin Legea nr. 339/2022, constă în obligativitatea obținerii (de către entitatea care dorește să presteze/să continue să presteze servicii de reproducere asistată medical) autorizației eliberate de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant.

Despre motivele care justifică această optică aflăm din documentele preparatorii, care însoțesc Legea nr. 339/2022. Mai exact, în Nota informativă la Proiectul de Lege nr. 284 din 11 iulie 2022 pentru modificarea unor acte normative, care a stat la baza adoptării Legii nr. 339/2022, se notează: „Proiectul de lege are obiectivul ajustării prevederilor actelor normative existente ce reglementează domeniul sănătății reproducerii, transplantului de țesuturi și celule, la prevederile legislației europene din domeniu, și anume Directivele 2004/26, 2006/86, precum și a Directivelor ulterioare, care vin să completeze Directivele de bază (se are în vedere Directiva 2006/86/CE a Comisiei Europene din 24 octombrie 2006 de punere

în aplicare a Directivei 2004/23/CE a Parlamentului European și a Consiliului European cu privire la cerințele de trasabilitate, notificarea reacțiilor și a incidentelor adverse grave, precum și anumite cerințe tehnice pentru codificarea, prelucrarea, conservarea, stocarea și distribuirea țesuturilor și a celulelor umane, astfel cum a fost modificată ultima dată prin Directiva 2015/565 a Comisiei Europene din 8 aprilie 2015 – paranteza noastră). E de menționat că, în prezent, nu sunt reglementate normele de prelevare, prelucrare, conservare, stocare, distribuie și utilizare a celulelor reproductive - servicii acordate, la etapa actuală, de un șir de instituții și centre medicale private din țară. Totodată, nu este reglementată autorizarea, evaluarea, acreditarea și supravegherea calității serviciilor de reproducere asistată medical, acordată de prestatorii de servicii medicale publici și privați. De asemenea, prezentul cadru normativ nu prevede posibilitatea transferului interinstituțional și internațional (transfrontalier) de celule reproductive, embrioni și gameți (...). Reglementările se referă și la activitatea prestatorilor de servicii medicale publici și privați, care vor trebui să fie autorizați și acreditați, în conformitate cu prevederile legale” [12].

Altfel spus, obligativitatea obținerii autorizației eliberate de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant ar fi dictată de necesitatea transpunerii în cadrul intern a *acquis-ului* Uniunii Europene în domeniu.

Trebuie să menționăm că amendamentele operate prin Legea nr. 339/2022 au intrat în vigoare la 1 ianuarie 2023. Reamintim că Legea nr. 339/2022 a fost adoptată de către Parlament la 8 decembrie 2022 și a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova la 30 decembrie 2022. Prin urmare, atestăm o situație în care s-a făcut abstracție de art. 56 alin. (1) teza I-a din Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative, care prevede că „actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova” [9].

În plus, în Nota informativă citată se arată că: „pentru a nu periclita activitatea agenților economici, se propune punerea în aplicare a prevederilor prezentului proiect de lege începând cu 1 ianuarie 2023, Guvernul, în termen de 6 luni de la publicarea prezentei legi, va aduce actele sale normative în concordanță cu aceasta” [12].

Această idee este transpusă în dispozițiile finale ale Legii nr. 339/2022. În concret, art. IV din această lege stabilește că: „(1) Prevederile prezentei legi intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2023. (2) Guvernul, în termen de 6 luni de la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, va pune actele sale normative în concordanță cu prevederile acesteia”.

Așa fiind, rezultă că începând cu 1 ianuarie 2023 a fost instituită obligativitatea obținerii (de către entitatea care dorește să presteze/să continue să presteze servicii de reproducere asistată medical) autorizației eliberate de Ministerul Sănătății la propunerea Agenției de Transplant. Totodată, Guvernului i s-a acordat un termen de 6 luni de la data publicării Legii nr. 339/2022 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova (i.e., 30 decembrie 2022), pentru a pune actele sale normative în concordanță cu prevederile Legii nr. 339/2022. Era necesar ca și entitățile care doresc să presteze/să continue să presteze servicii de reproducere asistată medical să beneficieze de un termen de grație. Proiectul de lege în discuție n-a mai fost actualizat la zi, astfel încât să fie asigurată o perioadă de tranziție (desigur, una rezonabilă), de la data publicării legii și, corelativ, de la data intrării în vigoare a Legii nr. 339/2022.

În sensul art. IV alin. (2) din Legea nr. 339/2022, trebuie să înțelegem că Guvernul a avut la dispoziție 6 luni de la data publicării legii în discuție pentru a institui, între altele, o procedură/un mecanism de obținere a autorizației pentru prestarea serviciilor de reproducere asistată medical.

În acest sens, Ministerul Sănătății, în calitate de autoritate a administrației publice centrale de specialitate, a prezentat spre consultări publice proiectul Ordinului cu privire la aprobarea Regulamentului privind aplicarea tehnologiilor de reproducere asistate medical, perioada consultărilor fiind 7 martie 2025 – 20 martie 2025 [2]. Deși perioada pentru consultări a expirat, acest act a rămas neadoptat. În așa fel, se pare că termenul de 6 luni specificat la art. IV alin. (2) din Legea nr. 339/2022 nu a fost unul suficient/rezonabil pentru a aduce în concordanță cadrul normativ subordonat legii.

Așadar, încă nu a fost stabilită o procedură/un mecanism de obținere a autorizației menționate la art. 9 alin. (13) lit. f) din Legea nr. 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii, în redactarea Legii nr. 339/2022. Acest lucru îl confirmă și Ministerul Sănătății, care într-un comunicat de presă (din 25 iunie 2024) a subliniat că „până în prezent, niciun prestator de servicii medicale de fertilizare in vitro, fie public sau privat, nu deține autorizație eliberată de Agenția de Transplant, urmând ca în perioada următoare toți prestatorii să se conformeze cerințelor noi” [1].

În aceste condiții, entitățile care doresc să presteze/să continue să presteze servicii de reproducere asistată medical au rămas în incertitudine normativă, într-un vid de reglementare. În egală măsură, și persoanele care intenționează să beneficieze de servicii de reproducere asistată medical au rămas în incertitudine. Dreptul persoanelor la tratamentul infertilității, inclusiv cu folosirea tehnologiilor de reproducere asistată medical (drept

garantat de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 138 din 15 iunie 2012 privind sănătatea reproducerii), a rămas doar pe hârtie, devenind unul teoretic și iluzoriu. În fundamentarea acestei teze, invocăm raționamentele Curții Europene a Drepturilor Omului din speța *Spivak v. Ucraina*, în care Curtea a menționat că, în absența oricărui cadru procedural care să pună în aplicare un drept, garanția dreptului rămâne teoretică în întregime [16, § 180].

Pe fundalul acestui vid legislativ, PCCOCS anunța despre investigarea acțiunilor fondatorului și administratorului unei clinici din Chișinău, care activează fără autorizație emisă de Ministerul Sănătății, urmare a dosarului penal pornit de procurori în 2024 [13]. Făcând abstracție de încadrarea juridică a faptelor vizate de investigațiile anunțate, în prezentul studiu ne interesează, în abstract, dacă poate fi angajată răspunderea penală atâta timp cât nu există un mecanism de conformare la noile realități legislative. Cu alte cuvinte, în situația analizată se pune problema posibilității reținerii unei infracțiuni (*i.e.* art. 214, art. 241 Cod penal sau, după caz, o altă normă incriminatorie) în lipsa autorizației, de vreme ce încă nu a fost adoptat un cadru normativ subsecvent/procedural care ar permite obținerea autorizației în discuție (ar stabili condițiile, procedura de obținere etc.). Pentru a oferi un răspuns temeinic, vom face apel la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, în cauza *Stoianova și Nedelcu împotriva României*, Curtea Europeană a menționat: „carențele autorităților nu pot fi imputabile reclamanților și nu trebuie să-i pună într-o situație defavorabilă” [*apud*: 4, § 74]. Această concepție a fost receptată și de către Curtea Constituțională în Hotărârea sa nr. 12 din 14 mai 2015 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 287 alin. (1) din Codul de procedură penală (reluarea urmăririi penale) (Sesizarea nr. 15g/2015) [4]. În același sens, în Raportul general în problemele inacțiunii legislative în jurisprudența constituțională, prezentat la Congresul XIV al Conferinței curților constituționale europene (iulie 2008), s-a accentuat că „obligatia legiuitorului de a elimina lacunele juridice decurge din principiile statului de drept și principiul separației puterilor” [14].

Din perspectiva acestor raționamente, considerăm că nu poate fi justificată în mod legitim reținerea vreunei infracțiuni (*i.e.* art. 214, art. 241 din Codul penal sau, după caz, o altă normă incriminatorie) pentru desfășurarea activității în lipsa autorizației impuse de lege, de vreme ce încă nu a fost adoptat un cadru normativ subsecvent/procedural care ar permite obținerea autorizației în discuție (și care ar mai stabili condițiile de autorizare, procedura de obținere etc.).

Schimbând vectorul investigației, vom analiza cea de-a doua situație practică menționată *supra*.

Așa cum am precizat mai sus, a doua situație practică vizează domeniul declarării averii și a intereselor personale.

Trecând de la general la particular, reținem că, prin Legea nr. 34 din 13 martie 2025 pentru modificarea unor acte normative (declararea averii și a intereselor personale) [11] (în continuare – Legea nr. 34/2025), au fost operate, între altele, mai multe amendamente la Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale [8].

Potrivit art. 5 alin. (2) al Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale, în redacția Legii nr. 34/2025, în vigoare din 1 aprilie 2025: „Subiecții declarării sunt obligați, în condițiile prezentei legi, să își declare averea și interesele personale în conformitate cu modelul declarației aprobat de Autoritatea Națională de Integritate”.

O prevedere similară se conține și în art. 7 alin. (1) al Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale (în redacția Legii nr. 34/2025, în vigoare din 1 aprilie 2025): „Subiectul declarării este obligat să depună declarația în formă electronică prin intermediul serviciului electronic disponibil pe pagina web oficială a Autorității Naționale de Integritate, în conformitate cu modelul declarației aprobat de Autoritatea Națională de Integritate”.

De remarcat că, prin Legea nr. 34/2025, în vigoare din 1 aprilie 2025, a fost remaniat esențial și obiectul declarării (art. 4 din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale).

În același timp, în conformitate cu art. 6 alin. (3) al Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale (în redacția Legii nr. 34/2025, în vigoare din 1 aprilie 2025): „După încetarea mandatului sau a raporturilor de muncă ori de serviciu, subiectul declarării este obligat să depună declarația în termen de 30 de zile de la data încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu (sublinierea ne aparține – *n.a.*). În declarație se vor indica veniturile obținute și cheltuielile realizate de subiectul declarării împreună cu membrii de familie și concubinul/concubina lui în anul fiscal curent, precum și activele financiare, bunurile deținute și interesele personale și datoriile avute la data încetării mandatului sau a raporturilor de serviciu”.

Așadar, aprobarea noului model al declarației de avere și interese personale (conținutul acesteia fiind configurat de Legea nr. 34/2025) constituie apanajul Autorității Naționale de Integritate. Deocamdată, nu a fost aprobat noul model al declarației menționate.

În aceste condiții, problema care se pune rezidă în următoarele: cum trebuie să procedeze su-

biecții declarării averii care și-au încetat mandatul sau raporturile de muncă ori de serviciu, după data de 1 aprilie 2025, dată de când au intrat în vigoare noile amendamente, prin care s-a reconfigurat obiectul declarării.

Printr-o interpelare de avocat, această problemă a fost semnalată la Autoritatea Națională de Integritate, după cum urmează: „Având în vedere faptul că aprobarea modelului declarației de avere și interese personale constituie apanajul Autorității Naționale de Integritate, iar până la data redactării acestei interpelări nu a fost încă aprobat un astfel de model, nu este clar ce anume trebuie să completeze și să depună prin intermediul serviciului electronic disponibil pe pagina web oficială a Autorității Naționale de Integritate, subiecții declarării care și-au încetat mandatul sau raporturile de muncă ori de serviciu, după data de 01.04.2025? În contextul celor descrise mai sus, solicit furnizarea răspunsurilor la următoarele întrebări: 1) De care model de declarație de avere și interese personale trebuie să se conducă declarantul care are obligația să depună declarația în termen de 30 de zile de la data încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu, fapt intervenit după data de 01.04.2025? 2) Dacă declararea averii și intereselor personale se va face în conformitate cu modelul prevăzut în anexa nr. 1 la Legea nr.133/2016 (anexă abrogată din 01.04.2025), care nu corespunde întru totul cu obiectul declarării instituit prin Legea nr. 34/2025, în vigoare din 01.04.2025, ce mecanism a prevăzut ANI pentru ca declarantul de avere și interese personale să își declare averea în conformitate cu cerințele legale instituite prin noua lege, în perioada intermediară (momentul intrării în vigoare a Legii nr.34/2025 și momentul aprobării modelului declarației aprobat de Autoritatea Națională de Integritate)?” [6].

Corelativ, prin răspunsul nr. 07/4519 din 23 mai 2025, Autoritatea Națională de Integritate a recunoscut că până la redactarea răspunsului nu a aprobat un nou model al declarației. În același timp, Autoritatea Națională de Integritate a semnalat următoarele: „... conform art. VI. alin. (2) al Legii nr. 34 din 13.03.2025, în termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi, vor aduce în concordanță actele lor normative cu prevederile acesteia. Astfel, din considerentele enunțate, subiecții declarării averii și intereselor personale care urmează să depună declarația își vor declara averea și interesele personale conform mecanismului instituit anterior. Totodată vă atenționăm că declarația urmează a fi completată potrivit art. 4 din Legea nr. 133/2016 în redacția actuală a legii” [15].

Abordarea Autorității Naționale de Integritate generează confuzii. Mai întâi, Autoritatea Națională de Integritate susține că subiecții declarării averii și intereselor personale care urmează să de-

pună declarația își vor declara averea și interesele personale conform mecanismului instituit anterior, iar mai apoi Autoritatea menționează că declarația urmează a fi completată potrivit art. 4 din Legea nr. 133/2016, în redacția actuală a legii. Cum să completezi declarația, în baza mecanismului instituit anterior, conform modificărilor actuale, atâta timp cât mecanismul instituit anterior (modelul declarației anterioare) nu conține rubricile/secțiunile susceptibile de a declara bunurile, conform reglementărilor actuale? E un nonsens.

Considerăm că nu s-a ținut cont de ipoteza în care subiecții declarării și-au încetat mandatul sau raporturile de muncă ori de serviciu sau, după caz, și-au început mandatul ori s-au angajat într-o funcție ce reclamă declararea averii după data de 1 aprilie 2025. Subiecții în cauză, a căror obligație de declarare a apărut după data de 1 aprilie 2025, nu pot aștepta până când Autoritatea Națională de Integritate va adopta noul model al declarației. Or, aceștia au un termen fixat de lege (de 30 de zile). În caz contrar, s-ar putea pune în discuție aplicarea răspunderii pentru (i) depunerea tardivă a declarației de avere și interese personale de către persoana obligată să o depună în condițiile Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale sau, după caz, pentru (ii) nedepunerea declarației de avere și interese personale de către persoana obligată să o depună. Cu alte cuvinte, vorbim despre răspunderea contravențională în baza art. 330² din Codul contravențional - „Încălcarea regulilor de declarare a averii și intereselor personale”.

În Hotărârea nr. 10 din 10 mai 2016, Curtea Constituțională a statuat că, potrivit articolului 72 alin. (3) lit. n) din Constituție, de competența Parlamentului ține reglementarea infracțiunilor, pedepselor și regimului executării acestora. În același timp, Curtea a menționat că prin reglementarea infracțiunilor și a pedepselor în materie penală urmează a se înțelege și competența reglementării contravențiilor și sancțiunilor contravenționale. Or, legea contravențională conține prevederi care indică, de fapt, natura penală a contravențiilor. Pornind de la raționamentele invocate în cauza *Ziliberberg împotriva Moldovei* din 1 februarie 2005, Curtea a constatat că caracterul general al legii contravenționale și scopul pedepsei, care este atât de a pedepsi cât și de a preveni, sunt suficiente pentru a arăta că sunt aplicabile principii similare celor două legi: contravențională și penală [5, § 46-48].

Dincolo de răspunderea contravențională (care, de altfel, conform jurisprudenței Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului, este considerată ca fiind o „acuzăție în materie penală”), situația descrisă *supra* ar putea, în unele cazuri, tenta subiecții dotați cu aplicarea legii

să tragă la răspundere penală declaranții de avere pentru includerea intenționată a unor date incomplete sau false, neincluderea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale. Este vorba de art. 352 alin. (2) din Codul penal – „Falsul în declarații”.

Însă, din nou, reiterăm următoarea aserțiune: carențele autorităților nu pot fi imputabile justițiabililor și nu trebuie să-i pună într-o situație defavorabilă. Prin urmare, și în această ipoteză, pledăm pentru concepția că nu poate fi angajată răspunderea contravențională/penală. Dacă s-ar proceda altfel, atunci vorbim de un arbitrar, contrar statului de drept și principiului legalității.

Concluzii

În urma studiului efectuat, se conturează concluzia că răspunsul la întrebarea care fundamentează demersul nostru științific – respectiv, posibilitatea angajării răspunderii penale în absența unui mecanism de conformare la noile realități legislative – este unul negativ. Cu alte cuvinte, în absența unui asemenea mecanism, intervenția legii penale nu poate fi justificată în mod legitim. Promovarea unei optici contrare încalcă principiul legalității incriminării, garantat, între altele, de art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Este important ca autoritățile care adoptă acte normative/amendamente să fie mai prudente pentru a nu se genera situații susceptibile de nerespectarea drepturilor omului. La rândul lor, subiecții dotați cu aplicarea legii trebuie să se conducă de următorul deziderat: carențele autorităților nu pot fi imputabile justițiabililor și nu trebuie să-i pună într-o situație defavorabilă.

Referințe bibliografice

1. Comunicat de presă al Ministerului Sănătății din 25.06.2024. <https://ms.gov.md/comunicare/comunicat-de-presa/> (vizitat 05.05.2025).
2. Consultări publice ale Ministerului Sănătății asupra Ordinului cu privire la aprobarea Regulamentului privind aplicarea tehnologiilor de reproducere asistată medical. <https://url-shortener.me/1MW7> (vizitat 01.06.2025).
3. Duminică R. Respectarea principiului securității juridice – condiție pentru o legislație de calitate. În: *Revista de științe juridice*, 2015, vol. 26, nr. 1, p. 156-163.
4. Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 14.05.2015 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 287 alin. (1) din Codul de procedură penală (reluarea urmăririi penale) (Sesizarea nr. 15g/2015). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 254-257.
5. Hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 10.05.2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 345 alin. (2) din Codul contravențional (individualizarea sancțiunii) (Sesizările nr. 26g/2016 și nr. 34g/2016). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 204-205.
6. Interpelare de avocat înregistrată la Autoritatea Națională de Integritate cu nr. 5328 la 12.05.2025. Nepublicată.
7. Legea privind sănătatea reproducerii. Nr. 138 din 15.06.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 205-207. În vigoare din 28.10.2012.
8. Legea privind declararea averii și a intereselor personale. Nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246.
9. Legea cu privire la actele normative. Nr. 100 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 7-17.
10. Legea pentru modificarea unor acte normative (sănătatea reproducerii). Nr. 339 din 08.12.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 440-444. În vigoare din 01.01.2023.
11. Legea pentru modificarea unor acte normative (declararea averii și a intereselor personale). Nr. 34 din 13.03.2025. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2025, nr. 154-156. În vigoare din 27.03.2025, cu unele excepții prevăzute în art. VII alin. (1).
12. Nota informativă la Proiectul de Lege nr. 284 din 11 iulie 2022 pentru modificarea unor acte normative. <https://shorturl.at/GeRWi> (vizitat 01.06.2025).
13. Postare publicată de Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale la 07.03.2025. https://www.facebook.com/PCCOCS/posts/961028809541146?ref=embed_post (vizitat 04.04.2025).
14. Raportul general în problemele inacțiunii legislative în jurisprudența constituțională, prezentat la Congresul XIV al Conferinței curților constituționale europene (iulie 2008) <http://www.venice.coe.int/files/Bulletin/SpecBull-legislative-omission-f.pdf> (vizitat 05.06.2025).
15. Răspunsul Autorității Naționale de Integritate nr. 07/4519 din 23.05.2025 la interpelarea de avocat din 12.05.2025. Nepublicat.
16. *Case of Spivak v. Ukraine*, ECHR, 5 June 2025, § 180. <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-243367> (vizitat 05.06.2025).
17. Kostruba K., Haliantych M., Iskra S. and Dryshliuk A. Legal Gaps: Concept, Content, Problems of the Role of Legal Doctrine in Overcoming them. În: *Statute Law Review*, Volume 44, Issue 2, August 2023, p. 1-12.